

Dansk som andetsprog A - hf enkeltfag, august 2017

1. Identitet og formål

1.1. Identitet

Kernen i faget dansk som andetsprog er dansk sprog og litteratur. Faget henvender sig til kursister, der har et andet aktivt modersmål end dansk. Kursisternes sprog er i stadig udvikling, og faget styrker og understøtter denne andetsprogsprogression hen imod målsproget dansk samt skaber sproglig bevidsthed og forståelse for samspillet mellem sprog og kultur.

Faget beskæftiger sig med viden og kundskab om og undersøgelse af dansksprogede tekster i en national og global virkelighed. Gennem undersøgelse og produktion af dansksprogede tekster, med udgangspunkt i et udvidet tekstbegreb, forbindes sprog, kultur, historie, æstetik og kommunikation til en konkret virkelighed. Gennem tekstlæsningen bringes oplevelse, analyse og fortolkning i samspil. I den produktive dimension af faget udvikles elevens udtryksfærdighed, præcision, genre- og formidlingsbevidsthed. Det er karakteristisk, at de tekstanalytiske aktiviteter indgår i et tæt samspil i både den receptive og den produktive dimension af faget. Faget beskæftiger sig med sprogtilegnelse og tekstanalytiske aktiviteter i et tæt samspil med tekstproduktion, og modersmålet inddrages aktivt i arbejdet.

1.2. Formål

Dansk som andetsprog tjener på en gang et dannelsesmæssigt og et studieforberedende formål. I et praksis- og anvendelsesorienteret arbejde med fiktive og ikke-fiktive tekster i alle medier, udvikles elevernes evne til at anvende tekster i forskellige sammenhænge, deres kritisk-analytiske sans og perspektiv på verden og dem selv. Dansk som andetsprog bidrager til at udvide elevernes dannelsehorisont, udvikle deres kreative og innovative evner til at undersøge virkelighedsnære problemstillinger og styrke deres evne til at håndtere og forholde sig kritisk til informationer. Centralt står arbejdet med elevernes udtryksfærdighed med fokus på et sikkert sprogligt udtryk og formidlingsbevidsthed i praksisnære sammenhænge. Sikker udtryksfærdighed og kritisk-analytisk sans fremmer elevens muligheder for som medborger at orientere sig og handle i et moderne, demokratisk, digitaliseret og globalt orienteret samfund.

2. Faglige mål og fagligt indhold

2.1. Faglige mål

Eleverne skal kunne:

Sprogfærdighed

- forstå forholdsvis komplekse mundtlige danske tekster og samtaler af en vis længde om almene og faglige emner i forskellige stillejer
- udtrykke sig flydende og spontant med formidlingsbevidsthed i præsentation, samtale og diskussion på nuanceret og velstruktureret mundtligt dansk om en bred vifte af almene og faglige emner med høj grad af grammatisk korrekthed og med evne til selvkorrektion
- læse og forstå lange og komplekse tekster på dansk i forskellige genrer og stillejer fra forskellige historiske perioder, samt tekster fra andre fag end dansk
- skrive længere, nuancerede og velstrukturerede tekster på dansk om komplekse emner med høj grad af grammatisk korrekthed, beherskelse af skriftsproglige normer samt formidlingsbevidsthed

Sprog, tekst og kultur

- analysere og vurdere dansk sprog grammatisk og stilistisk med anvendelse af relevant danskfaglig terminologi
- redegøre for indhold, argumentation og sproglige særtræk i dansksprogede tekster
- analysere og fortolke fiktive og ikke-fiktive nyere og ældre tekster med anvendelse af danskfaglig terminologi og metode
- analysere og vurdere teksters kommunikative betydning
- perspektivere fiktive og ikke-fiktive tekster kulturelt, samfundsmæssigt og litteraturhistorisk
- navigere og udvælge og forholde sig kritisk og analytisk til information i alle medier
- anvende faglige opslagsværker og øvrige hjælpemidler med et fagligt formål
- demonstrere viden om fagets identitet og metoder.

2.2. Kernestof

Gennem kernestoffet skal eleverne opnå faglig fordybelse, viden og kundskaber. Kernestoffet består af primært dansksprogede tekster eventuelt suppleret tekster på kursisternes modersmålssprog. Kernestoffet behandles i et sprogligt, litterært og mediemæssigt perspektiv, som skønmæssigt vægtes 2:1:1. De tre perspektiver indgår i et tæt samspil i undervisningen, herunder i de enkelte forløb.

Inden for de tre perspektiver arbejdes der med mindst seks værker med historisk og genre-mæssig spredning, hvor roman og dokumentarfilm skal være repræsenteret. Mindst to af værkerne skal have tilknytning til et forløb, der fortrinsvis har et litterært perspektiv. Værklæsningen giver mulighed for fordybelse i en afgrænset tekst.

Sproglige perspektiver

Her undersøges med en sproganalytisk tilgang et genremæssigt varieret udvalg af teksttyper, herunder litterære tekster, medietekster, argumenterende tekster og professionspecifikke tekster.

Her arbejdes metodisk med:

- sproglig analyse, fortolkning og vurdering
- retorisk analyse, herunder analyse af kommunikationssituationen, appelformer og argumentation
- produktivt og reflektivt arbejde med elevernes udtryksfærdighed i dansk og andre fag, herunder mindst to forløb med særligt fokus på skriftlighed.

Litterære perspektiver

Her undersøges med en litteraturanalytisk tilgang et historisk og genremæssigt varieret udvalg af primært skønlitterære tekster. Teksterne består af dansksprogede tekster suppleret med verdenslitteratur i oversættelse. Fokus er på historisk, æstetisk og tematisk læsning, herunder med vægt på teksternes betydning og funktion i samtiden og i eftertiden.

Her indgår:

et historisk genremæssigt varieret udvalg af tekster fra 1870 til i dag, herunder fra de seneste fem år tekster fra oplysningstid, romantik og realisme

fra dansk litteraturs kanon læses mindst én folkevis samt mindst én tekst af hver af forfatterne: Ludvig Holberg, Adam Oehlenschläger, N.F.S. Grundtvig, Steen St. Blicher, H.C. Andersen, Herman Bang, Henrik Pontoppidan, Johannes V. Jensen, Martin Andersen Nexø, Tom Kristensen, Karen Blixen, Martin A. Hansen, Peter Seeberg og Klaus Rifbjerg.

Her arbejdes metodisk med:

- litteraturanalyse og -fortolkning
- anvendelse af relevante litterære metoder
- litteratur-, kultur-, og bevidsthedshistoriske perspektiveringer
- tekster gennem kreative arbejdsprocesser.

Mediemæssige perspektiver

Her undersøges med en medieanalytisk tilgang et genremæssigt varieret udvalg af tekster, herunder nyhedsformidling, dokumentartekster, fiktionstekster, visuelle udtryksformer og tekster fra sociale medier.

Her arbejdes metodisk med:

- kommunikationsanalyse
- medieanalyse og -fortolkning, herunder basale filmiske virkemidler
- analyse og vurdering af mediers brug i sociale, kulturelle og historiske sammenhænge
- produktivt arbejde med medieudtryk i sociale sammenhænge, herunder kendskab til remediering.

2.3. Supplerende stof

Eleverne vil ikke kunne opfylde de faglige mål alene ved hjælp af kernestoffet. Det supplerende stof skal perspektivere og uddybe kernestoffet.

2.4 Omfang

Det forventede omfang af fagligt stof er normalt svarende til 1200-1400 sider.

3. Tilrettelæggelse

3.1. Didaktiske principper

Undervisningen skal tage udgangspunkt i et fagligt niveau svarende til AVU dansk og dsa niveau D samt folkeskolens udvidede afgangsprøve i dansk.

Undervisningen bygger på emnearbejde, der veksler mellem fri association, gerne på modersmålet, specifikt ordarbejde, belysning af emnet gennem læsning og skrivning i forskellige genrer og sproglig efterbearbejdning. Emnerne skal være meningsfulde for kursisterne, og tekstlæsning og tekstarbejde danner grundlag for sproglig analyse, samtale og tekstproduktion, der så vidt muligt indgår i en meningsfuld kommunikationssituation. Der arbejdes både i dybden og på tværs af det litterære, det sproglige og det mediemæssige perspektiv. Arbejdet med de tre perspektiver skal give kursisterne mulighed for at integrere en systematisk sprogtilægnelse og ny viden om danskfaglige emner og genrer.

Undervisningen skal skabe rum for kreativ anvendelse af sproget til hypotesedannelse, afprøvning og sproglig konsolidering. I arbejdet skal kursisterne opleve en stilladsering af arbejdet, der både sikrer sproglig og faglig udvikling og fordybelse. Arbejdet skal endvidere udvikle elevernes personlige stemme og stil.

En del af undervisningen skal give eleverne bevidsthed om forskellige traditioner for lærings- og vidensstilegnelse som forberedelse til et selvstændigt og modent uddannelses- og karrierevalg.

3.2. Arbejdsformer

Arbejdet med den undersøgende, dybdegående og perspektiverende tekstanalyse står centralt i faget og skal give mulighed for både den enkelte elevs egne fortolkningsperspektiver og klassesamtalen som rum for dialog og diskussion. De fire færdigheder lytte, tale, læse og skrive integreres i den daglige undervisning såvel som i de enkelte forløb. Under læsningen vejledes kursisterne i hensigtsmæssige læsestrategier.

Arbejdet med kursisternes udtryksfærdighed kan veksle mellem fri associerende og eksperimenterende skrivning, systematisk genreskrivning, stilladserende øvelser, fællesskrivning og multimodal tekstproduktion. Kursisterne trænes i at give og modtage respons på egne og andres arbejde med henblik på sproglig og genre-mæssige erkendelse og konkret forbedring af den kommunikative kompetence. Som en del af de enkelte forløb udarbejder kursisterne individuelt eller i grupper konkrete produkter.

Udadvendte aktiviteter integreres i undervisningen. Enten som bidrag via sociale medier, bidrag til den offentlige debat eller ture med danskfagligt indhold.

3.3. It

Dansk som andetsprog bidrager til kursisternes digitale dannelse ved i den daglige undervisning at arbejde med digitale analyseobjekter og internettet som vidensressource og digitalt fællesskab. Det receptive og produktive arbejde med tekster i digitale fællesskaber lærer kursisterne at forholde sig kritisk-analytisk, ansvarligt og reflekteret til de digitale medier og deres anvendelsesmuligheder. Gennem udarbejdelsen af skriftlige, mundtlige og multimodale produkter lærer kursisterne at anvende it i faglige sammenhænge. Kursisternes arbejde med at udvikle og reflektere over egen digitale identitet fremmer mulighederne for som medborger at orientere sig og handle i et moderne, demokratisk, digitaliseret og globalt orienteret dansk samfund.

3.4. Samspil med andre fag

På enkeltfags-hf tilgodeses det faglige samspil i det omfang, som tilrettelæggelsen muliggør.

4. Evaluering

4.1. Løbende evaluering

Evaluering gennemføres undervejs i undervisningsforløbet med henblik på at give lærer og kursist viden om kursistens faglige udvikling og videre fokus. I arbejdet med kursistens udtryksfærdigheder anvendes en række evalueringsformer, herunder:

skriftlig vejledning med portfolio

processkrivning og respons på skriftligt arbejde, herunder genaflevering og kursistrespons

respons på mundtlige oplæg

mindre skriftlige prøver.

4.2. Prøveformer

Der afholdes en centralt stillet skriftlig prøve og en mundtlig prøve.

Den skriftlige prøve

Grundlaget for den skriftlige prøve er et centralt stillet opgavesæt. Prøvens varighed er fem timer.

Den mundtlige prøve

Eksaminationstiden er ca. 30 minutter pr. eksaminand, og der gives ca. 60 minutters forberedelsestid.

Opgaverne, der indgår som grundlag for prøven, vælges af eksaminator og skal i al væsentlighed tilsammen dække de faglige mål, kernestoffet og det supplerende stof. Opgaverne fordeles skønmæssigt i forholdet 2:1:1 over sproglige, litterære og mediemæssige perspektiver.

Den enkelte opgave må anvendes højst tre gange på samme hold.

Opgaven har udgangspunkt i et undervisningsforløb samt enten et sprogligt, litterært eller mediemæssigt perspektiv eventuelt med inddragelse af et andet perspektiv. Opgaven består af en eller flere tekster samt instrukser, der angiver, hvordan eksaminanden skal arbejde med teksterne. Teksternes samlede omfang må ikke overskride fem normalsider á 2400 enheder (antal anslag inklusive mellemrum) eller 12 minutters afspillet tekst. Såvel kendte som ukendte tekster kan indgå, men mindst én tekst skal være ukendt. Opgaven skal tage udgangspunkt i det ukendte prøvemateriale.

Eksaminanden indleder med et mundtligt oplæg på 8-10 minutter. Eksaminationen former sig videre som en faglig samtale om den trukne opgave.

4.3. Bedømmelseskriterier

Bedømmelsen er en vurdering af, i hvilken grad eksaminandens præstation opfylder de faglige mål, som de er angivet i pkt. 2.1.

Ved den *skriftlige prøve* lægges der vægt på eksaminandens færdighed i:

- skriftlig fremstilling, formidlingsbevidsthed og sprogfærdighed
- at besvare den stillede opgave
- relevant anvendelse af danskfaglig viden og metode.

Ved den *mundtlige prøve* lægges der vægt på eksaminandens færdighed i:

- mundtlig fremstilling og sprogfærdighed
- at besvare den stillede opgave
- relevant anvendelse af danskfaglig viden og metode.

Ved begge prøver gives én karakter ud fra en helhedsbedømmelse af eksaminandens præstation.